

بیمارستان امام خمینی (ره) آباد

آموزش خود مراقبتی در بیماری فاویسم

بیماری فاویسم یا کمبود آنزیم G6PD چیست ؟ فاویسم یک بیماری فصلی ، ارثی و و مادرزادی و تغذیه ای است که به شکل کم خونی بیشتر در اثر خوردن باقلای سبز خام و گاهی فریز شده و حتی باقلای پخته و یا در اثر مصرف برخی از داروها و مواد شیمیایی اکسیدکننده در افراد حساس اتفاق می افتد. این بیماری واگیر دار نیست و بیشتر جنس مذکر را مبتلا می کند افراد مبتلا در حالت عادی طبیعی هستند و هیچ گونه علامتی ندارند مگر آنکه باقلا بخورند و یا در معرض مواد دارویی، شیمیایی قرار بگیرند که در این صورت دچار علائم حاد بیماری می شوند و علت آن کمبود آنزیمی به نام G6PD (یکی از آنزیم های مهم گلبول های قرمز خون) است. این آنزیم گلبول های قرمز خون را در مقابل صدمات حاصل از مواد اکسید کننده محافظت می کند. در بدن افراد مبتلا به این بیماری، یا گلبول های قرمز نمی توانند آنزیم کافی بسازند و یا آنزیم ساخته شده ونمی توانند به درستی فعالیت کنند. که منجر به پاره شدن گلبول های قرمز می شود. که حاصل آن کم خونی و پر رنگ شدن ادرار و خونی شدن ادرار می شود. این بیماری باید جدی گرفته شود چرا که این بیماری می تواند آسیب جدی به کبد و کلیه وارد کند.

بیماری فاویسم را چگونه می توان تشخیص داد ؟ با توجه به

این که این بیماری در بدو تولد قابل تشخیص است و پیشگیری از بروز عوارض وخیم آن بسیار آسان است، لذا در آزمایشات غربالگری بدو تولد جهت تشخیص زودرس این بیماری در نوزادان گنجانده شده است. تا با رعایت نکات دارویی و تغذیه ای از بروز عوارض پیشگیری شود.

علائم بیماری فاویسم چیست ؟ در بدو تولد نشانه بارزی ندارد. اما ۲۴ تا ۴۸ ساعت بعد از خوردن باقلا یا سایر داروهای خاص (که مصرف آنها در این بیماری باید تحت نظر پزشک انجام شود)، بیمار به صورت ناگهانی دچار تب خفیف، بی حالی، سردرد، رنگ پریدگی، حالت تهوع و گاهی استفراغ، قرمز یا تیره شدن رنگ ادرار (اصطلاحاً به رنگ نوشابه کوکاکولا یا چای پر رنگ) و گاهی درد شکم یا کمر می شود از علائم دیگر آن خستگی و کوفتگی، دل درد، کم خونی، ضعف شدید، زردی سفیدی چشم، افزایش تعداد ضربان قلب و تعداد تنفسی باشد. در صورت بروز علائم فوق باید به کودک در صورت عدم درمان مناسب، احتمال آسیب دیدن کلیه ها و ایجاد نارسایی کلیوی و کم خونی شدید و صدمات حاصل از آن وجود دارد. در صورت مشاهده علائم فوق کودک را به نزدیک ترین مرکز درمانی برسانید.

نکات قابل ملاحظه در بیماری فاویسم

- ✓ برای تسکین درد یا پایین آمدن تب کودک هرگز به او اسپرین ندهید.
- ✓ مصرف استامینوفن فقط با مقداری که پزشک معالج تجویز کرده مجاز است.
- ✓ در مواردی که گلبولهای قرمز لیز می شوند، بیمار باید سریع تحت تزریق خون قرار گرفته و در موارد نارسایی حاد کلیوی به تجویز پزشک تحت دیالیز قرار گیرد. در مواقع کم خونی مکمل های اسید فولیک، ویتامین E و مکمل های آهن به بهبودی وضعیت کودک کمک زیادی می کند.
- ✓ در شرایط حاد مایعات فراوان به صورت وریدی و خوراکی به بیمار داده می شود.

- ✓ این بیماری درمان قطعی ندارد و بهترین راه حل این مشکل پیشگیری از مواجهه با مواد اکسیدکننده، بعضی دارو ها ، مواد غذایی(باقلا) و عوامل محرک(حشره کش ها سموم و....) می باشد.
- ✓ در صورت بروز حمله و بروز علائم به پزشک مراجعه شود،
- ✓ فاویسم با آلرژی تفاوت دارد یعنی کسانی که به این بیماری مبتلا هستند تصور نکنند که نسبت به مواد غذایی دیگر نیز حساسیت یا آلرژی دارند.
- ✓ بیماران فاویسم باید از مصرف داروهای ضد مالاریا، کوتریموکسازول ، نیتروفورانتوئین ، کلرامفینیکل ، سیپروفلکساسین، نالیدکسیک اسید ،آسپرین،فنیل بوتازون، متیلن بلو و فنازوپریدین خوداری کنند.
- ✓ والدین کودکانی که فاویسمی هستند در منزل از نفتالین و حشره کش ها استفاده نکنند.
- ✓ بیمار هیچ دارویی را بدون نظر پزشک به استفاده نکند.
- ✓ والدینی که کودکشان در بیمارستان بستری می باشد بعد از ترخیص باید پیگیری های جدی در مورد سلامت فرزندشان داشته باشند.
- ✓ بیماران فاویسمی باید برای پیشگیری از بروز علائم مجدد این بیماری به مشاوره تغذیه مراجعه کنند.
- ✓ رژیم غذایی بیمار فاویسمی عادی است و فقط انواع باقلا را نباید مصرف کند.
- ✓ اگر مادر به کودکی که فاویسم دارد شیر می دهد از مصرف آسپرین و باقلا خوداری کند و داروهای دیگر را با نظر پزشک مصرف کند.

با افزایش سن شدت بیماری کاهش نمی یابد.و در صورت تشخیص فاویسم تا پایان عمر بیماری با شما است و بایستی از عوامل ایجاد کننده حمله دوری کنید.در هر روز به هر دلیل به پزشک مراجعه کردید به پزشک خود بگوئید که مبتلا به فاویسم هستید تا پزشک داروی کم خطر و بدون خطر رابرای شما تجویز کنید.

منبع: کتاب پرستاری کودکان مارلو ۲۰۱۷
تهیه کننده: ژاله دهقانی کارشناس پرستاری
واحد آموزش سلامت بیمارستان امام خمینی (ره) ۱۴۰۴